

בבא מציעא כ"ט

שומר אבדה רבה אמר כשומר למדנו במשנה, שכל שמצא דבר שאין עושה ואוכל, חנם רב יוסף אמר כשומר שכר מוכר. ובדמים לרבי טרפון ישתמש, לפיכך אם אבדו חייב באחריותן, ולרבי עקיבא לא ישתמש בהם, ולפיכך אינו חייב באחריותם. ואומרת הגמרא, שמהמשנה נראה, שנחלקו כשהשתמש³⁹¹, משום שכר שימוש. אבל אם לא נשתמש בהם, אם אבדו פטור, ולא מחייבים אותו באחריות משום שכר שמירת מצוה, על כך שנהנה בכל שהוא לא צריך לתת פת לעני כעוסק במצוה שפטור מן המצוה. ומכאן תהיה קושיה על רב יוסף במחלוקתו עם רבה. ששנינו, רבה אמר, שומר אבידה הוא כשומר חנם, ואינו חייב אלא בפשיעה. רב יוסף אמר שומר אבדה הוא כשומר שכר, וחייב בגניבה ואבידה. משום שהוא שומר שכר מצוה, שהרי העוסק במצוה פטור מן המצוה³⁹², ובאותה שעה הוא פטור מלתת פת או פרוטה לעני.

אלא אומרת הגמרא, שרב יוסף יאמר שלא נחלקו רבי עקיבא חולקים, באונסין של שואל. רבי טרפון סובר שכיון שחכמים התירו לו להשתמש בהם, הוא שואל³⁹³ עליהם. ורבי עקיבא סובר שחכמים לא התירו לו להשתמש בהם, ולכך אינו שואל³⁹⁴.

אם ר"ט ור"ע נח' בגניבה ואבדה ר"ע שואלת הגמרא, אם כך למה רבי עקיבא אומר לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן, כיון שאמרו שלא ישתמש בהם, מהיכן יעלה על הדעת לחייבו? אם נאמר שרבי טרפון ורבי עקיבא חולקים אם שומר אבדה חייב בגניבה ואבידה, מובן מה שרבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן, לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן. מפני שהיינו אומרים שהוא שומר שכר כמו שרב יוסף אמר ויהיה חייב בגניבה ואבידה. ואם אמרו שלא ישתמש בהן אינו שומר שכר ואינו חייב בגניבה ואבידה. אבל אם רבי טרפון ורבי

391 לאו דוקא שנשתמש אלא מפני שמוותר להשתמש רש"י. והתוס' הוכיחו זאת שהרי אם נשתמש גם לר"ע חייב באחריותם שהרי הוא שלח יד בפקדון. אפ' אם החזיר ר"ע סובר בהמפקיד שצריך דעת בעלים. תוס'.

392 רש"י.

393 תוס' הקשו שהיה צריך לומר שהוא לווה עליהם. שהרי אינו חייב להחזיר אותם מעות עצמם. וי"ל שנקט שואל שחייב באונסין נאמר בו בכתוב. תוס'.

394 ר"ח וה"ג פסקו הלכה כרב יוסף מהגמרא בפ' אין בין המודר, ומחזיר לן אבידתו האחד אמר מודר למדיר אבל מדיר למודר לא, משום שנהנה בפרוטה דרב יוסף. ואחד אמר אפ' מדיר למודר משום שפרוטה דרב יוסף לא שכיחה. ומשמע שכולם סוברים כרב יוסף. והתוס' דוחה את ראייתם שגם רבה מודה שפטור לתת פת לעני בשעה שמתעסק באבדה, אלא שהוא סובר שאינו שכיח שעני יבוא בשעה שמתעסק בה. ואין סברא שיהיה שומר שכר משום כך. שהרי בשעה שאינו מתעסק גם רב יוסף מודה שאינו פטור מלתת פת לעני. שאל"כ כל אדם שלבוש בציצית או שעטור בתפילין יהיה פטור מכל המצוות. והתוס' דוחה את ראיותיהם. ואמר שהלכה כרבה. ומביא ראיה מפרק המפקיד שרב נחמן אמר נאנסו לא, וסובר שבהנאה שמוותר להשתמש אינו אלא שומר שכר. ולא מסתבר שבשביל שיש לו עוד פרוטה דרב יוסף יהיה שואל. ועוד שקי"ל כרבה חוץ משדה ענין ומחצה. תוס'.

עקיבא לא נחלקו בגניבה ואבידה שחייב, ונחלקו באונסין של שואל. מה ה'לפיכך' של רבי עקיבא בא לומר? והיה צריך לומר, רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן. ואנו היינו יודעים שכיון שלא ישתמש בהן אינו שואל ואינו חייב באחריותם? עונה הגמרא שה'לפיכך' של רבי עקיבא נאמר משום הלפיכך של רבי טרפון. ולמה בא הלפיכך של רבי טרפון³⁹⁵? כיון שחכמים התירו לו להשתמש בהם, הוא כמו שהשתמש בהם, וחייב באחריותם כדין שואל. שואלת הגמרא, הרי שנינו במשנה אבדו? עונה הגמרא, שאבדו הוא באונסין. כמו שאמר רבה בפרק הזהב בבני העיר ששלחו את שקליהן, נגנבו בלסטים מזויין, אבדו שטבעה ספינתו בים.

רב יהודה אמר בשם שמואל הלכה כרבי טרפון. ומותר לשומר האבדה להשתמש במעות של האבדה שמכר.

ר' חלבו א' בשם ר"ה רק בדמי אבדה ולא במעות אבדה ומעות יתומים כמע' אבדה לפני רב יוסף. ושאל אותו, האם מותר לו להשתמש בהם. ואמר לו, שרב יהודה אמר בשם שמואל שהלכה כרבי טרפון. אמר לו אביי, הרי רבי חלבו אמר בשם רב הונא, לא שנו שמותר להשתמש אלא בדמי אבידה. שמכרה לאחר שטיפל בה כמו שאמרו חכמים, הואיל וטרח בה. אבל מעות אבידה, כגון שמצא מעות בכיס, או שלש מטבעות עשויות כמגדלים שלא טרח בהם לא ישתמש בהם. והרי מעות יתומים אלו הם כמעות אבידה? אמר לו רב יוסף, לך אין מניחים לי להתיר לך.

משנה

אופן השימור על האבידה מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום, מפני שהם מתעפשים כשלא פותחים אותם³⁹⁶. ואם אינו יודע לקרות, גוללן מתחילתן לסופן. אבל לא ילמוד בהן בתחלה³⁹⁷, ולא יקרא אחר עמו³⁹⁸. מצא כסות מנערה אחד לשלשים יום ושוטחה לצרכה³⁹⁹, אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחושת משתמש בהן לצרכן⁴⁰⁰, אבל לא ישתמש בהן זמן ארוך שישחקן. כלי זהב וכלי זכוכית, לא יגע בהן עד שיבא אליהו. שהזהב אינו

395 לפי רבה שהלפיכך של ר"ע בא להוציא מרב יוסף, יש לומר שהלפיכך של ר"ט הוא משום הלפיכך של ר"ע. והקשו תוס' הרי יש חידוש גדול שמחמת היתר תשמיש הוא שואל להתחייב באונסין, ואבדו הוא שטבעה ספינתו בים. ועוד שבדף מ"ג המשנה צריכה להשמיע שלר"נ מחמת היתר תשמיש הוא ש"ש שאמר במפקיד מעות אצל שולחני ושנינו צרורים לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב. ופשוט שהוא שומר חנם, והסיפא צריכה להשמיע מותרים ישתמש, והוא ש"ש לר"נ שא' נאנסו לא. וכ"ש כשאומרים שהוא שואל. וי"ל שאינה קושיה אלא פירוש בלבד. תוס'.

396 רש"י.

397 מה שלא למד מקודם, מפני שצריך להשהותו לפניו.

398 לפי שזה מושך אצלו וזה מושך אצלו ונקרע.

399 לשלוט בה אור שלא תכלה ולא יאכלנה עש. רש"י

400 שמתעפשים בקרקע שצריך לתתם בקרקע כמו שאומרים לקמן שזו היא שמירתן ולפיכך משתמש בהם לפרקים.

מתעפש בארץ, וזכוכית שמא ישבר.

מצא שק או קופה וכל דבר שאין דרכו ליטול משום כבודו, הרי זה לא יטול. שלומדים מהכתוב "והתעלמת", שהוא פטור מהשבת אבידה.

גמרא

המוצא תפילין שם דמיהם ומניחם אלא תר שמצויים בבית בר חבו ומניחן לאלתר. והקשה רבינא ממה ששנינו, מצא

ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום, ואם אינו יודע לקרות גוללן. אבל לא שם דמיהן ומניחן? אמר אביי, תפילין מצויים להמכר בבית בר חבו העושה תפילין ויחזור ויקנה מן הדמים, ספרים אינם מצויים לקנותם.

תנו רבנן, השואל ספר תורה מחבירו, הרי זה לא ישאלנו לאחר. פותחו וקורא בו ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו. וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו, גוללו כל שנים עשר חדש. פותחו וקורא בו אם בשבילו פתחו אסור. סומכוס אומר, בחדש שלשים יום בישיב שנים עשר חדש. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש.

אין השואל רשאי להשאיל אפילו ס"ת מחבירו הרי זה לא ישאלנו לאחר. מדוע רק ספר

תורה⁴⁰¹ אפילו כל דבר. כמו שאמר רבי שמעון בן לקיש, כאן שנה רבי⁴⁰² 'אין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר! שכן בכולם שיך לומר 'אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר? ואומרת הגמרא, שצריך לומר שהשואל ספר תורה לא ישאלנו לאחר. משום שהיינו אומרים שנוח לאדם שיעשה מצווה בממונו. שואלת הגמרא, מה ששנינו פותחו וקורא בו הוא פשוט, ואלא למה שאלו ממנו? מבארת הגמרא, שצריך לומר את הסיפא, ובלבד שלא ילמוד בו בתחלה.

אם פתחו לצורך ס"ת מותר אם וכן המפקיד ספר תורה אצל חבירו גוללו כל שנים עשר בשבילו אסור

חדש פותחו וקורא בו. הגמרא הבינה שאמר שפותחו וקורא בו הוא לצורכו, ולא לצורך ספר תורה. ושואלת הגמרא הרי התנא שנה, גוללו כל שנים עשר חדש לצורך ספר תורה. ומהו עושה אצלו לקרוא לצורך עצמו? ועוד קשה מה ששנינו, אם בשבילו פתחו אסור. הרי התנא אמר פותחו וקורא בו? מתרצת הגמרא, שהתנא אמר אם כשהוא גוללו להנאת ספר תורה פתחו וקורא בו מותר, אם בשבילו פתחו אסור.

401 שהוא נוח להתקלקל בטשטוש וקריעה. רש"י.

402 במסכת גיטין שנינו השולח גט בארץ ישראל הרי זה משלחו ביד אחר ואם אמר לו טול חפץ פלוני הימנה לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר. ואמר ר"ל עלה כאן שנה רבי במשנה זו למדנו רבי שסתם המשניות אין השואל כו'. רש"י.

ראב"י או' א' זה וא' זה ל' יום סומכוס אומר, אם הוא חדש שלשים יום. מפני שהחדש והמשנה כראב"י

ממהר להתעפש מן הישן. בישן שנים עשר חדש. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אחד זה ואחד זה שנים עשר חדש. שואלת הגמרא, מה ההבדל בינו לבין התנא קמא? מבארת הגמרא, שרבי אליעזר בן יעקב אומר אחד זה ואחד זה שלשים יום. והמשנה ששנינו בה, קורא בהן אחת לשלשים יום ולא מחלקת בין ישן לחדש, היא כרבי אליעזר בן יעקב.

הגמרא שואלת על מה ששנינו אבל לא ילמוד בו בתחלה ולא יקרא אחר עמו, והרי כברייתא אחרת ששנינו, לא יקרא פרשה וישנה. ולא יקרא בו פרשה ויתרגם, ולא יפתח בו יותר משלשה דפים. ולא יקראו בו שלשה בני אדם בכרך אחד. אבל שנים קוראים ביחד? אמר אביי, בפרשה אחת אין קוראים. בשני ענינים, זה בדף זה וזה בדף זה קוראים שלא יבואו למשוך זה מזה.

האופנים שמועיל נייעור לכסות הגמרא שואלת, האם נייעור טוב לכסות. והרי רבי יוחנן אמר, מי שיש לו גרדי אומן בתוך ביתו, שיארוג לו

טליתות חדשות תמיד. ינער כסותו בכל יום יום. ולמדנו דרך ארץ שנייעור קשה לכסות? עונה הגמרא, שנייעור בכל יום קשה לה, אחת לשלשים יום טוב לה. או שנאמר שבאדם אחד אין נייעורו קורעה. בשנים האוחזין בשני ראשיה ומנערים ומותחנים אותה יותר מדאי הנייעור קשה לה. או שנאמר שהנייעור ביד טוב לה הנייעור במקל קשה לה. או שנאמר שלבגד צמר הנייעור קשה שנמתחת ונקרעת, ולבגד פשתן הנייעור טוב.

ואמר רבי יוחנן, נוח לשתות כוס של מכשפות, מכוס של מים פושרין⁴⁰³. והדבר לא נאמר אלא בכלי מתכות, אבל בכלי חרש אין לחשוש. ובכלי מתכות אלא שלא רתחו, אבל אם רתחו אין לחשוש לו. ולא דברו כשלא הטיל לתוך המשקה עשבים תבלין או עקרי בשמים.

ואמר רבי יוחנן מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדם ילבש בגדי פשתן, וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהן. ילבש בכלי פשתן בפשתן רומי שדמיהם יקרין וממהרין לכלות. וישתמש בכלי זכוכית בזכוכית לבנה⁴⁰⁴. וישכור פועלים ואל ישב עמהם בפועלים המנהיגים שוורים שלו.

403 אגב שדיבר בדברי רבי יוחנן בהלכות דרך ארץ נקט שמועות אלו. רש"י.
404 התוס' הקשו הרי משהרב ביהמ"ק בטלה זכוכית לבנה. וי"ל שלא בטלה לגמרי. תוס'.

